

การส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรวิถีพุทธของเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัม
ในจังหวัดขอนแก่น
**A Promotion of Buddhist Agricultural community of dates
farmers in Khonkaen Provinc**

ทรงพล โชติกเวชกุล,
พระมหากิตติ กิตติเมธี, พระมหากฤษณ เบ้าทอง,
เรียงดาว ทวะชาลี, ภูษิต ปลัณรัมย์ และ นิเทศ สันนารี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
**Songphon Choutikavatchagul,
Phramaha kitti kittimatee, PhamahaGrissana Baothong,
Riangdow Tavachaiee, Phusit Pulanram and Nites Sanannaree**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, Email: mahakitti2017@gmail.com

บทคัดย่อ

การดำเนินการโครงการวิจัย การส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรวิถีพุทธของเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัดขอนแก่น โดยวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อการศึกษารูปแบบการพัฒนาการปลูกอินทผลัมตามแนวเกษตรวิถีพุทธในจังหวัดขอนแก่น และ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการแปรรูปและขับเคลื่อนกลไกการตลาดอินทผลัมของเกษตรกรวิถีพุทธในจังหวัดขอนแก่น เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการเก็บข้อมูลโดยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ใช้ เทคนิควิเคราะห์เอกสาร เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกและเทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ แล้วการบูรณาการ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่การศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย ซึ่งมีการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี การส่งเสริมการเกษตร เกษตรวิถีพุทธ การพัฒนาสมาชิกตามวิถีพุทธ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับ อินทผลัม และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรวิถีพุทธของเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัม

ผลการวิจัยพบว่า

1) ข้อมูลผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัดขอนแก่น ตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง ห่างจากอำเภอน้ำพอง 23 กิโลเมตร ห่างจาก จังหวัดขอนแก่น 25 กิโลเมตร เป็นที่ราบสูง มีลำน้ำ, ลำห้วย,ลำคลองบึง,แหล่งน้ำที่ สร้างขึ้น ฝาย บ่อน้ำตื้น บ่อโยก บ่อบาดาล สระน้ำสาธารณะ สระส่วนบุคคล มีทั้งหมด 16 หมู่บ้าน จาก ปัญหาที่มีข้อร้องเรียนเรื่องน้ำประปาขุ่นบ่อยครั้ง สาเหตุเนื่องจากเป็นท่อประปาเก่าเกิดการตกตะกอนของน้ำ การเกษตร ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง

* วันที่รับบทความ : 3 กรกฎาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 27 กรกฎาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 30 กรกฎาคม 2567

อ้อย ถั่วลิสง อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด อาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 13 อาชีพรับจ้างร้อยละ 8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด อาชีพค้าขาย ร้อยละ 9

2) เพื่อการศึกษารูปแบบการพัฒนาการปลูกอินทผลัมตามแนวเกษตรวิถีพุทธในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การเพาะเมล็ด เจริญเติบโตดีและเริ่มออกดอกติดผลได้เมื่ออายุ 5-6 ปี ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ อินทผลัมมีความความเค็มดีในระดับสูงสุดเมื่อเทียบกับมะกอก มะเดื่อฝรั่ง ส้ม องุ่น แคนตาลูป ส้ม แอปเปิล ระยะปลูก: 8 x 8 เมตร พื้นที่ 1 ไร่ ปลูกได้ 30 ต้น การให้น้ำตามร่องน้ำ การใช้ระบบน้ำหยดการกำจัดวัชพืช มีไม่กี่ชนิดใช้การจัดการวัชพืชในแปลงปาล์มน้ำมัน โรคที่เกิดจากเชื้อรา เมื่อเข้าทำลายจะทำให้เกิดอาการเหี่ยวเฉาตาย

3) เพื่อพัฒนารูปแบบการแปรรูปและขับเคลื่อนกลไกการตลาดอินทผลัมของเกษตรวิถีพุทธในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การแปรรูปจากผลสดอินทผลัมจากประโยชน์ของอินทผลัม จะช่วยให้หญิงที่ตั้งครรภ์มีกล้ามเนื้อดลูกที่แข็งแรงทำให้การบีบตัวของมดลูกเป็นไปอย่างง่ายดาย และทำให้เสียเลือดน้อยในระหว่างคลอด มีน้ำตาลที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย จึงไม่ทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูง ช่วยรักษาโรคเบาหวาน อินทผลัมมีส่วนสำคัญในการช่วยลดความรู้สึกกดดันและบรรเทาอาการซึมเศร้าซึ่งจะส่งผลให้ร่างกายผลิตน้ำนมมากขึ้น และที่สำคัญคือยังช่วยเพิ่มสารอาหารที่มีประโยชน์ในน้ำนมแม่บำรุงร่างกาย เพิ่มกำลังให้ร่างกายกระชุ่มกระชวย โดยจะขจัดความเมื่อยล้า อ่อนเพลีย เพียงกินอินทผลัมหลังจากนั้นไม่ถึงหนึ่งชั่วโมงร่างกายก็จะกลับมาแข็งแรงอีกครั้ง ประโยชน์ของอินทผลัมช่วยบำรุงและรักษาสายตา ชะลอความเสื่อมของดวงตา ป้องกันโรคตาบอดแสงหรือภาวะมองเห็นไม่ชัดในที่มืดหรือเวลากลางคืน

คำสำคัญ: การส่งเสริมกลุ่มเกษตร; เกษตรวิถีพุทธ; เกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัม

Abstract

Carrying out research projects Promoting Buddhist agricultural groups of date palm farmers in Khon Kaen Province The objectives are 1) to study basic agricultural information for date palm growers in Khon Kaen Province, 2) to study the development model for date palm cultivation according to Buddhist agriculture in Khon Kaen Province, and 3) to develop a picture. Model of processing and driving the date palm marketing mechanism of Buddhist agriculture in Khon Kaen Province It is qualitative research. The research team used a method to collect data by participatory action research. using document analysis techniques in-depth interview techniques and focus group discussion techniques Then integrating the information obtained from interviews in the study area to answer the research objectives. which studies concepts, theories, and agricultural promotion Buddhist agriculture Development of livelihood according to the Buddhist way Sufficiency Economy Philosophy About dates and research related to the promotion of Buddhist farming groups among date palm farmers.

The study found that:

1) Information on date palm growers in Khon Kaen Province, Ban Kham Subdistrict, Nam Phong District, Khon Kaen Province. It is 23 kilometers from Nam Phong District and 25 kilometers from Khon Kaen Province. It is a plateau with streams, creeks, canals, swamps, artificial water sources, weirs, shallow wells, rocking wells, artesian wells, public ponds, and private ponds. There are a total of 16 villages. From problems that have been complaints. The issue of tap water being often cloudy The reason is that it is an old water pipe that caused water to settle. Agriculture: 70 percent work in agriculture. Important agricultural products include rice, cassava, sugarcane, peanuts. Agricultural occupation is 70 percent of the total population. Animal raising occupations 13 percent, contract occupations 8 percent of the total population, trading occupations 9 percent

2) To study the development model of date palm cultivation according to Buddhist agriculture in Khon Kaen Province. It was found that planting seeds grew well and began flowering and bearing fruit at the age of 5-6 years, obtained from tissue culture. Date palms have the highest level of salinity compared to olives, figs, oranges, grapes, cantaloupe, oranges, apples. Planting distance: 8 Using a drip irrigation system to eliminate weeds Few species are used for weed management in oil palm fields. Diseases caused by fungi When infested, it will cause withering and death.

3) To develop a processing model and drive the date palm marketing mechanism of Buddhist agriculture in Khon Kaen Province. It was found that processing from fresh date palm fruits from the benefits of dates. It helps pregnant women have strong uterine muscles, making uterine contractions easier. and cause less blood loss during birth Contains sugar that is beneficial to the body Therefore, it does not cause high blood sugar levels. Helps treat diabetes Dates play an important role in reducing feelings of pressure and relieving depression, which in turn causes the body to produce more milk. And most importantly, it also helps add nutrients that are useful in breast milk to nourish the body. Increase strength to rejuvenate the body It will eliminate fatigue and exhaustion. Just eat dates and after less than an hour your body will regain strength again. The benefits of dates help nourish and preserve eyesight. Slow down the deterioration of the eyes. Prevents light blindness or blurred vision in the dark or at night.

Keywords: Promoting Agricultural Groups; Buddhist Agriculture; Date Palm farmers

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) เป็นต้นมา วิถีชีวิตของเกษตรกรไทยเริ่มเปลี่ยนไป ประกอบกับการเกิดสถานการณ์ที่เข้าสู่ยุคการปฏิวัติเขียว (Green Revolution) มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพิ่มขึ้น เปลี่ยนการทำเกษตรแบบพอยังชีพมาเป็นการทำเกษตรแบบใช้สารเคมีและอาศัยปัจจัยการผลิตที่ต้องซื้ออาหารจากภายนอกชุมชนและต่างประเทศมากขึ้นทั้งปุ๋ยและสารเคมีต่างๆ ไม่เว้นแม้แต่เครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อลดต้นทุนต่อหน่วยในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวระดับไรนา การทำเกษตรเชิงพาณิชย์ได้ส่งผลให้เกิดการขยายเนื้อที่การเพาะปลูกมีการลงทุน ทำการเกษตรในพื้นที่ ขนาดการผลิตเพื่อตอบสนองอุปสงค์ของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศเรียกได้ว่าเป็นการผลิตเกษตรกระแสหลัก

(Mainstream Agriculture) นั้นเอง (อานัฐ ตันโช, 2550 : 1) ภายหลังจากที่ได้รับการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาประมาณ 35 ปี

ดังนั้นทำให้เกษตรกรใช้วิธีปลูกพืชแบบผสมผสานโดยการแบ่งพื้นที่ปลูกพืชหลายๆ อย่างผสมกันก็จะมีผลผลิตตลอดปีผลผลิตหลายอย่างราคาต่างบ้าง สูงบ้าง ถัวเฉลี่ยกัน ยังสามารถประกันรายได้ไม่ถึงกับขาดทุนเป็นหนี้เป็นสินจนสูญเสียที่ดิน และเกษตรกรควรช่วยเหลือตนเองโดยปรับรูปแบบการผลิต เลิกปลูกพืชเชิงเดี่ยว เพราะเกษตรกรจำนวนมากได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เน้นการพัฒนาแต่พัฒนา แบบที่ไม่ทั่วถึง ด้วยวิธีการผลิตแบบใหม่ที่พึ่งพาเคมีภัณฑ์ เพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก เกษตรกรจำเป็นต้องอยู่ในภาวะจำเป็นต้องเลือกว่าจะเข้าสู่ระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นหรือจะยังคงดำรงวิถีการผลิตแบบดั้งเดิม ซึ่งมีที่ท้าวว่าจะไม่สามารถทนด้านทานต่อกระแสทุนนิยม จากสภาพปัญหาการเกษตรที่เกิดขึ้น ทำให้แนวคิดมุ่งแสวงหาทางออกให้แก่สังคม ในด้านการเกษตรได้มีทางเลือกใหม่เกิดขึ้น ด้วยการทำการเกษตรแบบใหม่ที่ยังคงพึ่งพาเคมีของระบบการเกษตรในประเทศไทย แต่แนวโน้มของการทำ การเกษตรกรรมเช่นนี้ลดบทบาทลง และในปัจจุบันเกษตรกรมีทางเลือกได้กลายเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากความล้มเหลวของระบบเกษตรกรรมแบบใหม่และได้ก่อให้เกิดผลกระทบมากมายหลายประการ ขณะเดียวกันเกษตรกรรมทางเลือกก็เป็นที่น่าสนใจของหน่วยงานของรัฐและเอกชนหลายองค์กร (อานัฐ ตันโช, 2549 : 70)

สำหรับอินทผลัม (Date Palm) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Phoenix dactylifera* L. เป็นพืชชนิดหนึ่งที่อยู่ในตระกูลปาล์ม มีการกระจายพันธุ์ในพื้นที่แถบตะวันออกกลาง อเมริกาใต้ มีหลากหลายสายพันธุ์ทั้งชนิดปลูกเพื่อเป็นไม้ประดับ ซึ่งมีรูปทรงต้นที่สวยงาม ผลผลิตมีขนาดเล็ก เนื้อมีปริมาณน้อย รับประทานไม่ได้และอีกชนิดหนึ่งเป็นชนิดปลูกเพื่อรับประทานผล ผลมีขนาดใหญ่ รสชาติหวาน อุดมด้วยน้ำตาลและวิตามินต่าง ๆ มากมาย อินทผลัมเป็นผลไม้ที่ดีต่อสุขภาพ ประกอบไปด้วย วิตามิน และแร่ธาตุต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งยังเป็นอาหาร ช่วยระบายท้อง (Laxative food) มีสรรพคุณทางยาช่วยรักษาโรคได้หลายอย่าง เนื่องจาก ในผลอินทผลัมมีส่วนประกอบของสารแทนนิน มีเส้นใยช่วยรักษาอาการท้องผูก ช่วยชำระล้างร่างกายและช่วยรักษาและทำความสะอาดลำไส้ ในผลมีธาตุเหล็กสูง ช่วยรักษาโรคโลหิตจาง ช่วยลดสาเหตุการเกิดโรคมะเร็ง ระดับน้ำตาลในเลือดสูง และอัตราการเกิดโรคหัวใจ นอกจากนี้อินทผลัมเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะในเดือนแห่งการถือศีลอด (รอมฎอน) มักจะนิยมบริโภคและมอบผลอินทผลัมแก่กัน เพื่อใช้ทดแทนพลังงานที่สูญเสียไปในแต่ละวันจากการถือศีลอด เนื่องจากว่าในผลอินทผลัมนั้นประกอบด้วยน้ำตาลในปริมาณสูงถึง 77% ของน้ำหนักแห้ง ทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าร่ากายหายจากการอ่อนเพลีย อินทผลัมเรียกขานเป็นภาษาท้องถิ่นว่า **Khajji** หรือ **Khajoor**

สถานการณ์การผลิตอินทผลัม ปี 2551 ประเทศที่มีการผลิตอินทผลัมมากที่สุดติด 10 อันดับแรกคือ ประเทศอียิปต์ โดยมีปริมาณ 1.3 ล้านตัน หรือเท่ากับ 20.6 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณการผลิตทั่วโลก 6.31 ล้านตัน รองลงมา ได้แก่ อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรต ปากีสถาน แอลจีเรีย อิรัก ชูดาน จีน และ ลิเบีย ผลผลิต 1.0, 0.98, 0.75, 0.56, 0.53, 0.44, 0.33, 0.25 และ 0.17 ล้านตันตามลำดับ แต่ด้านคุณภาพ และราคาผลผลิตอินทผลัมที่ส่งออกนั้น พบว่าปี 2543 ประเทศอิสราเอลสามารถส่งออกได้ในราคาที่แพงที่สุด คือ 4,556 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน ซึ่งเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพดีที่สุดแต่ผลผลิตมีน้อย (FAO, 2002)

พันธุ์อินทผลัมเด่นของแต่ละประเทศ เช่น พันธุ์ฮายานีของอียิปต์ พันธุ์เด็คเล็ตันัวร์ของแอลจีเรียพันธุ์ อเบอร์ฮาจจ์ของอิรัก พันธุ์อาบิตราฮิมของชูดาน พันธุ์อาเบลของลิเบีย โรคสำคัญของอินทผลัม คือโรคที่เกิดจากเชื้อรา เมื่อเข้าทำลายจะทำให้เกิดอาการเหี่ยวเฉาตาย (นิรนาม, 2549)

สำหรับสถานการณ์การปลูกอินทผลัมในประเทศไทย ส่วนใหญ่ปลูกสายพันธุ์ประดับ ซึ่งผลมีขนาดเล็ก เนื้อมีปริมาณน้อย และมีเพียงส่วนหนึ่งที่ปลูกอินทผลัมเพื่อบริโภคผล ตั้งอยู่ที่บ้านสำโรง ตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีเนื้อที่ขนาด 10 ไร่ ปลูกอินทผลัมมาแล้ว 2-3 ปีและตอนนี้กำลังออกผลผลิต ต้นอินทผลัม จะออกผลผลิตในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคมของแต่ละปี ในแต่ละวันจะมีคนมาชมสวน ประมาณ 10-20 คนส่วนวันหยุดจะมีมากขึ้นถึง 50 คนต่อวัน

ด้านการผลิต และการจัดจำหน่ายจะมี ลูกค้าที่ขอรับประทานลูกสดอินทผลัม มาจองจันท์ที่ออกผล ไว้ โดยแต่ละจันท์ จะมีน้ำหนัก 5-10 กิโลกรัม และบางรายก็จะมาซื้อเป็นกิโล ส่วนมากทางสวน จะขาย อินทผลัมผ่านทางออนไลน์ส่วนลูกค้าที่มาที่สวนจะได้ชมสวน ซึ่งอินทผลัมเป็นพืชที่ต้องการน้ำ และที่ไร่แห่งนี้ มีน้ำเพียงพอเนื่องจากใกล้กับคลองส่งน้ำระบบชลประทาน

การรวบรวมพันธุ์จากแหล่งปลูกต่าง ๆ มาปลูกศึกษาลักษณะสัณฐานวิทยาการเจริญเติบโต และการให้ผลผลิต และนำมาผลิตลูกผสมจากต้นพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ที่ให้เปอร์เซ็นต์ข้อผล และพื้นที่และชั้นการปลูก อินทผลัมของกลุ่มเกษตรกรซึ่งเป็นพื้นฐานของการวิจัยตลอดถึงพัฒนารูปการปลูกอินทผลัมของกลุ่มเกษตรกร ให้แก่กลุ่มผู้ปลูกอินทผลัมที่ต้องมีการรองรับที่มีสภาพมั่นคงตลอดพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการปลูก อินทผลัมของกลุ่มเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น ตลอดถึงรูปแบบการส่งเสริมท้องตลาดของ อินทผลัมสด การสนับสนุนพยุราคา และหาตลาดให้เพื่อผลผลิตจะได้ไม่ล้นตลาด และส่งเสริมให้เกษตรกรที่คิดจะปลูก อินทผลัมเป็นอาชีพ ได้มีอาชีพ พร้อมกับศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคอินทผลัมตลอดถึงศึกษาวิเคราะห์กลไก การตลาดกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัดขอนแก่น ในช่วงระยะเวลาที่ฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต อินทผลัม สิ่งที่ต้องคำนึงถึงหลังการเก็บเกี่ยวได้แก่ วิธีการและช่องทางการจำหน่ายแจก การสต็อก การ เก็บรักษา การแปรรูป ที่สะดวกต่อทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิต ไม่ว่าจะเป็นตากแห้ง น้ำเชื่อม ขนม อาหารเข้ารวม ธัญพืช แซ่เยือกแข็งทำให้เกิดกระบวนการส่งเสริมกลไกการตลาดกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัด ขอนแก่นอย่างยั่งยืนการปลูกพืชที่หลากหลายสามารถออกดอกออกผลหมุนเวียนเป็นรายได้ ของกลุ่มเกษตรกร

ตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งถือเป็นไฮไลต์ของสวน จากประโยชน์ ความน่าสนใจสำหรับการปลูกอินทผลัมถือได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจความหวังใหม่ของเกษตรกรเลยก็ว่าได้ ถึงแม้จะมีต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของราคาต้นกล้าที่สูงพอสมควร ฯลฯ แต่เมื่อเทียบกับผลตอบแทนก็ถือว่าคุ้มค่าที่จะลงทุน อย่างไรก็ตาม เกษตรกรที่สนใจปลูกอินทผลัมและมีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัดขอนแก่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะส่งเสริมเกษตรกรวิถีพุทธศึกษาข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของผู้ปลูกอินทผลัมอินทผลัม จัดเป็นพืชตระกูลปาล์มชนิดหนึ่ง มีหลากหลายสายพันธุ์ เป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้เป็นอย่างดีในเขตที่มีอากาศร้อนและแห้งแล้งขั้นตอนศึกษารูปแบบการพัฒนาการปลูกอินทผลัมตามแนวเกษตรวิถีตลอดถึงการแปรรูปอินทผลัม ตลอดจนขับเคลื่อนกลไกการตลาดอินทผลัมส่งเสริมเกษตรกรวิถีพุทธของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัดขอนแก่น ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาการปลูกอินทผลัมตามแนวเกษตรวิถีพุทธในจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการแปรรูปและขับเคลื่อนกลไกการตลาดอินทผลัมของเกษตรกรวิถีพุทธในจังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 1.1 แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ที่ใช้เทคนิควิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
 1. ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัดขอนแก่น 40 รูป/คน
 2. ตัวแทนผู้นำชุมชน/กลุ่มหน่วยงาน 40 รูป/คน
 3. ตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น 12 รูป/คน
 - 3.2 สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น 12 รูป/คน
 - 3.3 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น 12 รูป/คน
 4. ตัวแทนภาคประชาชนกลุ่มเกษตรกรระดับท้องถิ่น 40 รูป/คน และเทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การจัดเวทีสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) การสำรวจ (Participatory Observation) และการประชุมกลุ่มย่อย แบ่งเป็น 5 ช่วง คือ 1) การพัฒนาโจทย์วิจัยและนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 2) เตรียมทีม คน และสร้างความเข้าใจกับชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนและสภาพปัญหาชุมชน 4) การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ 5) สรุปผลและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.2.1 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร เชิงเอกสาร วรรณกรรมทางวิชาการ เอกสารเกษตรกร ประกาศ ระเบียบ บทความ และงานวิจัย

2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับความเป็นไปได้ วิธีการ และกลไกการพัฒนาฯ แล้วนำมาวิเคราะห์ตีความ และสังเคราะห์ ด้วยหลักแห่ง

2.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) การขับเคลื่อนกลไกการตลาดอินทผาลัม ด้วยวิธีการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์และสังเคราะห์ด้วยกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

2.2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลจากการวิจัย อย่างเป็นระบบ แล้วทำการสร้างข้อสรุป ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย ตีความสร้างข้อสรุป และนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่สู่สาธารณะชนต่อไป

ผลการวิจัย

1) เกษตรผู้ปลูกอินทผาลัม ห่างจากอำเภอน้ำพอง 23 กิโลเมตร ห่างจาก จังหวัดขอนแก่น 25 กิโลเมตร เป็นที่ราบสูง มีลำน้ำ ลำห้วย ลำคลองบึง แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ฝาย บ่อน้ำตื้น บ่อโยก บ่อบาดาล สระน้ำสาธารณะ สระส่วนบุคคล มีทั้งหมด 16 หมู่บ้าน จากปัญหาที่มีข้อร้องเรียนเรื่องน้ำประปาขุ่นบ่อยครั้ง สาเหตุเนื่องจากเป็นท่อประปาเก่าเกิดการตกตะกอนของน้ำ การเกษตร ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วลิสง อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด อาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 13 อาชีพรับจ้างร้อยละ 8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด อาชีพค้าขาย ร้อยละ 9

2) รูปแบบการพัฒนาการปลูกอินทผาลัมตามแนวเกษตรวิถีพุทธในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การเพาะเมล็ด เจริญเติบโตดีและเริ่มออกดอกติดผลได้เมื่ออายุ 5-6 ปี ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ อินทผาลัมมีความความเค็มดีในระดับสูงสุดเมื่อเทียบกับมะกอก มะเดื่อฝรั่ง ส้ม องุ่น แคนตาลูป ส้ม แอปเปิล ระยะเวลาปลูก: 8 x 8

เมตร พื้นที่ 1 ไร่ ปลูกได้ 30 ต้น การให้น้ำตามร่องน้ำ การใช้ระบบน้ำหยดการกำจัดวัชพืช มีไม่กี่ชนิดใช้การจัดการวัชพืชในแปลงปาล์มน้ำมัน โรคที่เกิดจากเชื้อรา เมื่อเข้าทำลายจะทำให้เกิดอาการเหี่ยวเฉาตาย

3) การพัฒนารูปแบบการแปรรูปและขับเคลื่อนกลไกการตลาดอินทผลัมของเกษตรกรวิสาหกิจในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การแปรรูปจากผลสดอินทผลัมจากประโยชน์ของอินทผลัม จะช่วยให้หญิงที่ตั้งครรภ์มีกล้ามเนื้อดกที่แข็งแรงทำให้การบีบตัวของมดลูกเป็นไปอย่างง่ายดาย และทำให้เสียเลือดน้อยในระหว่างคลอด มีน้ำตาลที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย จึงไม่ทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูง ช่วยรักษาโรคเบาหวาน อินทผลัมมีส่วนสำคัญในการช่วยลดความรู้สึกกดดันและบรรเทาอาการซึมเศร้าซึ่งจะส่งผลให้ร่างกายผลิตน้ำนมมากขึ้น และที่สำคัญคือยังช่วยเพิ่มสารอาหารที่มีประโยชน์ในน้ำนมแม่บำรุงร่างกาย เพิ่มกำลังให้ร่างกายกระชุ่มกระชวย โดยจะขจัดความเมื่อยล้า อ่อนเพลีย เพียงกินอินทผลัมหลังจากนั้นไม่ถึงหนึ่งชั่วโมงร่างกายก็จะกลับมาแข็งแรงอีกครั้ง ประโยชน์ของอินทผลัมช่วยบำรุงและรักษาสายตา ชะลอความเสื่อมของดวงตา ป้องกันโรคตาบอดแสงหรือภาวะมองเห็นไม่ชัดในที่มืดหรือเวลากลางคืน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่มีความสำคัญ “การส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรวิสาหกิจของเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัดขอนแก่น” มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1) ข้อมูลการเกษตรของผู้ปลูกอินทผลัม ตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ห่างจากอำเภอน้ำพอง 23 กิโลเมตร ห่างจาก จังหวัดขอนแก่น 25 กิโลเมตร เป็นที่ราบสูง มีลำน้ำ, ลำห้วย,ลำคลอง บึง,แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ฝาย บ่อน้ำตื้น บ่อโยก บ่อบาดาล สระน้ำสาธารณะ สระส่วนบุคคล มีทั้งหมด 16 หมู่บ้าน จากปัญหาที่มีข้อร้องเรียนเรื่องน้ำประปาขุ่นบ่อยครั้ง สาเหตุเนื่องจากเป็นท่อประปาเก่าเกิดการตกตะกอนของน้ำ การเกษตร ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วลิสง อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด อาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 13 อาชีพรับจ้างร้อยละ 8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด อาชีพค้าขาย ร้อยละ 9 สอดคล้องกับงานวิจัย (ธนวัฒน์ ศรีลา, 2561 : 110-115) ศึกษาวิจัยเรื่อง “หมู่บ้านพุทธเกษตร : รูปแบบการจัดการป่าและการส่งเสริมสัมมาชีพของเกษตรกรวิสาหกิจสู่ความยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการส่งเสริมจากทางภาครัฐถือเป็นเครื่องมือที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับกว้างการที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนได้พัฒนาส่งเสริมอาชีพและมอบอำนาจตามหน้าที่ให้การในการดูแลจัดการรักษาผลประโยชน์ขององค์กรที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นไปตลอดจนตัดสินใจในการดำเนินการในการรักษาผลประโยชน์ยังอยู่ในขอบเขตกติกาที่ตั้งไว้เพื่อกำกับใช้อำนาจนั้น การที่จะนำชุมชนสังคมไปสู่การพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นการให้อำนาจในการคิดตัดสินใจโดยปัจจัยพื้นฐานขององค์กรประกอบที่มีอยู่ในพื้นที่ที่บวกกับ

ศรัทธาของคนในชุมชนจะเป็นตัวผลักดันให้การปฏิบัติงานด้านต่างๆเป็นไปด้วยความราบรื่นอาจจะมีอุปสรรคบ้างแต่จะได้รับการแก้ไขในที่สุด

2) รูปแบบการพัฒนาการปลูกอินทผลัมตามแนวเกษตรวิถีพุทธในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การเพาะเมล็ด เจริญเติบโตดีและเริ่มออกดอกติดผลได้เมื่ออายุ 5-6 ปี ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ อินทผลัมมีความความเค็มดีในระดับสูงสุดเมื่อเทียบกับมะกอก มะเดื่อฝรั่ง ส้ม องุ่น แคนตาลูป ส้ม แอปเปิล ระยะปลูก: 8 x 8 เมตร พื้นที่ 1 ไร่ ปลูกได้ 30 ต้น การให้น้ำตามร่องน้ำ การใช้ระบบน้ำหยดการกำจัดวัชพืช มีไม่กี่ชนิดใช้การจัดการวัชพืชในแปลงปาล์มน้ำมัน โรคที่เกิดจากเชื้อรา เมื่อเข้าทำลายจะทำให้เกิดอาการเหี่ยวเฉาตาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาวัฒนา ปญญาทีโป (คำเคน), 2560 : 92-93) ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเกษตรกรรมสมัยใหม่ตามแนวเกษตรเชิงพุทธบูรณาการ” พบว่า การเกษตรที่มุ่งไปในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาด้วยหลักศีลธรรม หลักธรรมะตามหลักพรหมวิหาร 4 เมตตากรุณาที่คำนึงถึงคุณค่าชีวิตของสรรพสัตว์ที่อยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมสอดคล้องกับหลักไตรสิกขาหลักศีล 5 หลักจุลศีลปทัชฌายะไม่เบียดเบียนสัตว์เล็กสัตว์น้อยรวมถึงหลักสัมมาอาชีวะในมัชฌิมาปฏิปทาของพระพุทธเจ้าในแง่ของการพัฒนาทางด้านกายและจิตใจของผู้ทำเกษตรกรรมเชิงพุทธ จะมีสุขภาวะที่ดีเพราะไม่ใช้สารเคมีในการทำเกษตรได้รักษาสิ่งแวดล้อมที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน

3) การพัฒนารูปแบบการแปรรูปและขับเคลื่อนกลไกการตลาดอินทผลัมของเกษตรวิถีพุทธในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การแปรรูปจากผลสดอินทผลัมจากประโยชน์ของอินทผลัม จะช่วยให้หญิงที่ตั้งครรภ์มีกล้ามเนื้อมดลูกที่แข็งแรงทำให้การบีบตัวของมดลูกเป็นไปอย่างง่ายดาย และทำให้เสียเลือดน้อยในระหว่างคลอด มีน้ำตาลที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย จึงไม่ทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูง ช่วยรักษาโรคเบาหวาน อินทผลัมมีส่วนสำคัญในการช่วยลดความรู้สึกกดดันและบรรเทาอาการซึมเศร้าซึ่งจะส่งผลให้ร่างกายผลิตน้ำนมมากขึ้น และที่สำคัญคือยังช่วยเพิ่มสารอาหารที่มีประโยชน์ในน้ำนมแม่บำรุงร่างกาย เพิ่มกำลังให้ร่างกายกระชุ่มกระชวย โดยจะจัดความเมื่อยล้า อ่อนเพลีย เพียงกินอินทผลัมหลังจากนั้นไม่ถึงหนึ่งชั่วโมงร่างกายก็จะกลับมาแข็งแรงอีกครั้ง ประโยชน์ของอินทผลัมช่วยบำรุงและรักษาสายตา ชะลอความเสื่อมของดวงตา ป้องกันโรคตาบอดแสงหรือภาวะมองเห็นไม่ชัดในที่มืดหรือเวลากลางคืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระภิกษุณันทเดช พงษ์พิทักษ์, 2562 : ก) ศึกษาวิจัย เรื่อง เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ : รูปแบบการพัฒนาความสุขอย่างยั่งยืนของวิถีเกษตรอินทรีย์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนำหลักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธเพื่อพัฒนาความสุขอย่างยั่งยืนของเกษตรกรรมอินทรีย์ คือการดำเนินชีวิตที่ผสมกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์ธรรมชาติ โดยมีรูปแบบที่พึงประสงค์ของเกษตรกร 8 ด้าน คือ 1) ด้านความขยัน 2) ด้านการประหยัด 3) ด้านความซื่อสัตย์ 4) ด้านความอดทน 5) ด้านวินัย 6) ด้านคุณธรรม 7) ด้านปัญญา และ 8) ด้านสังคม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรวิถีพุทธของเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมในจังหวัดขอนแก่น” ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรเปิดเวทีภาคประชาชนให้มากขึ้นและนำปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการปลูกและพัฒนาการปลูกอินทผลัม เพื่อนำปัญหามาปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจัง

1.2 พัฒนาคุณภาพชีวิตของเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมการปลูกอินทผลัมให้แก่เกษตรกรในท้องถิ่นชนบทบนพื้นฐานของความรู้คู่คุณธรรมด้วยการส่งเสริมระบบการจัดการความรู้และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

1.3 ส่งเสริมการรวมกลุ่ม กลุ่มอาชีพเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมกลุ่มออมทรัพย์และการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน พัฒนากิจกรรมทางด้านการศึกษาสังคมและวัฒนธรรม สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

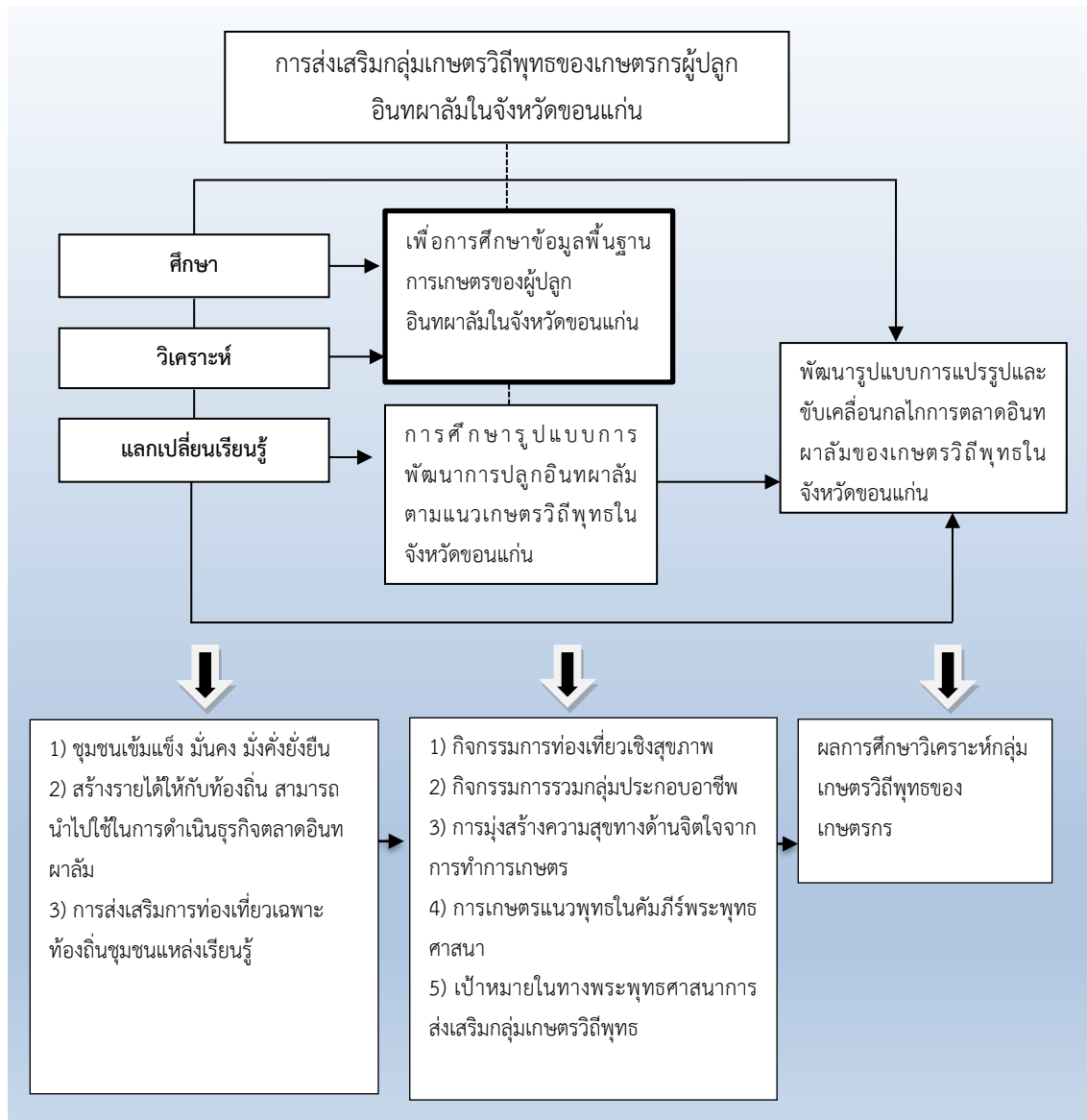
1.4 นโยบายและแผนจากภาครัฐจะต้องชัดเจนหวังผลได้และจะต้องมีการทำตามนโยบายและแผนการดำเนินงานของทางภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากิจกรรมเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมในชุมชน

2. ควรวิจัยในประเด็นการพัฒนากิจการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมกับภาครัฐและเอกชน การบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน ของเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัม

องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- ธนวัฒน์ ศรีลา. (2561). หมู่บ้านพุทธเกษตร : รูปแบบการจัดการป่าและการส่งเสริมสัมมาชีพของเกษตรกรวิถีพุทธสู่ความยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดน่าน. *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์น่าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- นิรนาม. (2549). *อินทผลัม ปลูกในประเทศไทยได้ผลดีหรือไม่*. เทคโนโลยีชาวบ้าน. ปีที่ 18 ฉบับที่ 380.
- พระณัฐนันท์เดช พงษ์พิทักษ์. (2562). *เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ : รูปแบบการพัฒนาความสุขอย่างยั่งยืนของวิถีเกษตรอินทรีย์*. หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวัฒนา ปญญาทีโป (คำเคน). (2560). *รูปแบบการพัฒนาเกษตรกรรมสมัยใหม่ตามแนวเกษตรเชิงพุทธบูรณาการ*. หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อานัฐ ตันโช. (2549). *เกษตรธรรมชาติประยุกต์*. ปทุมธานี: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.